

PORTFOLIO OCENJIVANJE- SA OPISOM TEHNIKA

- SADRŽAJ-

- 1. Uvod**
- 2. Portfolio ocenjivanje**
- 3. Definisanje osnovnih pojmova**
- 4. Uputstva za prezentaciju i beleženje portfolija (evidencije o ocenjivanju)**
- 5. Tehnike ocenjivanja**
- 6. Principi ocenjivanja**

1. Uvod

Osnovni cilj ovog dokumenta je da se učesnici u procesu sertifikacije (kandidati) upoznaju sa principima ocenjivanja, upoznaju terminologiju ocenjivanja i principe kao i načine beleženja portfolija i upoznaju se sa osnovama metoda koje se koriste u sertifikaciji kompetencija u MNG ProCertu.

Suštinski se metodologije procene i sertifikacije u modularnim na kompetencijama zasnovanim kurikulumima (competency based pristup) razvijaju u cilju davanja boljeg odgovara na nastale potrebe i zahteve radnih mesta.

Modularno na kompetencijama zasnovano učenje se često tretira kao 'model orjentisan na ciljeve' u razvoju kurikuluma.

2. Portfolio ocenjivanje

MNG ProCert, kao organizaciona jedinica MNG Centra zadužena za sertifikaciju kompetencija, koristi metod portfolio ocenjivanja u procesu sertifikacije kompetencija.

On/ona skuplja dokaze o svojim kompetencijama iz specifičnih ishoda učenja (SIU -Specifični ishodi učenja) i te dokaze slaže u fasciklu ili kako se u ovom slučaju naziva *portfolio*. U njemu su sadržani dokazi da je učesnik ocenjen.

Ocenjivanje:

Ocenjivanje je proces dobijanja dokaza o određenim postignućima. Prevažodna svrha ocenjivanja je da se odredi stepen u kome su ostvareni Specifični ishodi učenja. Strategija ocenjivanja za modul treba da uključi tehnike koje su primenljive za specifične ishode učenja (vidi rečnik termina).

Odabrane tehnike ocenjivanja treba da :

- odgovaraju tipu veština navedenim u specifičnim ishodima učenja
- ocene širi okvir specifičnih rezultata učenja
- odmere relativnu važnost veština u specifičnim ishodima učenja. Stoga se veća važnost u ocenjivanju pridaje praktičnom ispitivanju gde se ocenjuju praktične veštine specifičnih ishoda učenja
- uspostave dobru ravnotežu između rada za vreme trajanja obuke i završnog ocenjivanja

3. Definisanje osnovnih pojmova

❖ Kurikulum

Može se opisati kao okvir za izvođenje efikasne obuke (training) i učenja (learning). U našem kontekstu možemo ga dodatno pojasniti kao: "Program aktivnosti osmišljen tako da učesnici mogu u procesu učenja steći specifična znanja ili ostvariti specifične ciljeve/rezultate.

❖ Kompetencija

Kompetencija se može definisati kao sposobnost da se izvrše određene aktivnosti u skladu sa specifičnim standardima posla/radnog mesta. Kompetencija kao koncept:

- obuhvata sposobnost da se izvrši transfer veština i znanja na novu situaciju u domenu radne uloge,
- podrazumeva aktivnosti planiranja i organizacije, savladavanje rutinske i nerutinske situacije kao i inovativnost u cilju zadovoljenja potreba koje proističu iz izmenjenih okolnosti,
- obuhvata sposobnost interakcije sa ostalima na radnom mestu, bilo da je reč o saradnicima ili klijentima.

❖ Kognitivne kompetencije

Kognitivne kompetencije podrazumevaju veštine ispitivanja i istraživanja, obrade i selekcije informacija, rešavanja problema u određenom domenu ili područja znanja, primenu teorije, memorisanje i upotrebu znanja.

❖ **Praktične kompetencije**

Pod ovim terminom se podrazumevaju manuelne veštine, praćenje redosleda procedura ali i veštine i znanja višeg nivoa, kao što su primena iskustva ili znanja i sposobnost da se osmisli i razvije eksperiment.

Veštine ponašanja u upravljanju zadatkom i lični menadžmenta mogu se takođe uvrstiti u praktične kompetencije.

❖ **Modul**

Modul je posebna, potpuna jedinica učenja. Može da bude nezavisna ili integrisana sa drugim. **To je iskaz o standardima** koje će postići svaki učesnik po završetku.

Moduli je takođe i **način planiranja kurikuluma** za sve veći broj programa za razvoj ljudskih resursa i stručnog obrazovanja.

❖ **Svrha**

Svrha je uopšten iskaz koji označava ono što želimo da bude ostvareno. To je polazna osnova, izraz koji govori o našim težnjama.

❖ **Cilj**

To je poseban iskaz o onome što će neko moći uraditi da bi ostvario svrhu. Ima eksplicitno, operativno značenje.

❖ **Specifični ishodi učenja (SIU; learning outcomes)**

Standardi u modulu se izražavaju kao Specifični ishodi učenja t.j. kroz ono što će učesnik moći da uradi posle uspešno završenog modula. Ostali elementi modula ---svrha, opšti ciljevi, pojedinosti u ocenjivanju i kriteriji ocenjivanja – kombinuju se sa specifičnim rezultatima učenja kako bi se ostvarila celovitost standarda. SIU, stoga označavaju rezultate koji su ostvarljivi i merljivi.

❖ **Indikatori učinka (Performance indicators/criteria)**

Odnose se na kriterije na kojima se zasniva ocenjivanje. Podrazumeva identifikaciju kriterija postignuća različitih komponenata kurikuluma, ocenjivanje na osnovu kriterija je beleženje obima i stepena u kome su pojedinci mogli da postignu kriterije izvođenja.

4. Uputstva za prezentaciju i beleženje portfolija (evidencije o ocenjivanju)

1. Opis portfolia

Portfolio može da sadrži najrazličitije dokaze koji se odnose na specifične ishode učenja. Evidencija se može sastojati od različitih radova kao što su:

- pisani zadaci, kompletirani radni listovi, vežbe.
- rečenice, pitanja sa kratkim odgovorima
- lični dnevници, beleške radova na času
- grafički radovi, crteži, montaže
- fotografije, priče, mape, planovi.
- grafikoni, odštampan materijal iz računara.
- testovi sa odgovorima, upitnici, liste za proveru.
- audio trake, audio zapisi, video trake, završene, kompletirani projekti/makete/modeli i
- verifikacija tutora/trenera da je zadatak ispunjen i aktivnost sprovedena.

Sva evidencija u portfoliju treba da bude individualni rad učesnika. Podstiče se samostalno rad a u situacijama kada u radu pomogne trener to treba jasno naznačiti za taj rad.

2. Popunjavanje obrasca sa naznačenim individualnim ocenama.

Dokument sa obrascem sa naznačenim individualnim ocenama treba kopirati iz opisa modula, popunjava ga trener i predstavlja dokaz o učesnikovim postignućima. Specifični ishodi učenja koje učesnik postigne treba da budu identifikovani ocenom ili štiklirani.

Kompletirani obrazac sa ocenama treba da potpišu učesnik i trener, i treba da bude naznačeno da portfolio sadrži lične radove učesnika.

3. Verifikovanje postignuća od strane trenera.

Trener treba da verifikuje sve rezultate učenja koje je postigao učesnik. U najvećem broju slučajeva, kada je evidencija o postignućima učesnika sadržana u portfolio, tada će se verifikovanje obaviti samo ocenom / štikliranjem .

Neki radovi ne mogu biti uključeni u portfolio, kao što su :

- kada je reč o demonstraciji veština, napr. igra uloga kao oblik izvođenja uživo nekog ponašanja koje je posmatrao trener.
- ako je dokaz kratkotrajan npr. priprema hrane.

Kratka beleška trenera u koloni *Evidencije* u obrascu sa naznačenim individualnim ocenama treba da sadrži opis relevantne aktivnosti npr. "izvedena zadovoljavajuće igra uloga" .

U nekim slučajevima evidencija možda treba da sadrži detaljniji opis. Ukoliko se to pokaže kao neophodno, pismena verifikacija treba da se sastoji od beležaka u učesnikovom portfolio. Ako se verifikacija trenera odnosi na grupne aktivnosti učesnika tada se jedna beleška odnosi na sve u grupi.

Neki treneri mogu da podstiču učesnike da popune svoj obrazac sa ocenama lično. Ovo može da bude prihvatljivo pod uslovom da tačnost podataka garantuje trener.

Verifikacija trenera se prihvata kao **jedina evidencija** postignuća učesnika **samo ako nijedna druga evidencija ne može da se dostavi to jest , ako se ishodi učenja odnose na posmatranje zadatka ili praktične aktivnosti, ili ako je dokaz trenutn.**

4. Predaja evidencije

Svi specifični ishodi učenja u kojima je učesnik postigao uspeh moraju biti verifikovani adekvatnim dokazima koji pokazuju da je učesnik postigao potrebne standarde. Uputstva sa specifikacijama evidencije za pojedinačne module izneti su u delu **Ocenjivanje**, gore u tekstu .

U nekim slučajevima samo jednim radom se može demonstrirati da je učesnik savladao nekoliko specifičnih rezultata učenja, takve slučajeve treba jasno naznačiti u obrascu sa naznačenim individualnim ocenama u koloni 'evidencije' .

5. Grupna aktivnost i grupni projekti.

Ukoliko učesnik učestvuje u grupnoj aktivnosti, to može da se preda kao evidencija postignuća, ukoliko je individualni doprinos rezimiran za svakog pojedinca u njegovom obrascu sa individualnim ocenama u koloni *Evidencije*

U slučajevima kada se izvode grupni projekti kao deo procedure ocenjivanja, portfolio svakog člana grupe treba da sadrži beleške ili dokazni materijal o individualnom doprinosu u zadatku grupe, kao što su beleške, planovi, skic, nacrti itd.

6. Obim evidencije.

Rad koji se preda za ocenjivanje treba da bude učenikov. Rad treba da demonstrira da je učesnik savladao specifične ishode učenja i da isti treba da budu usaglašeni sa specifikacijama koje su definisane u delu **Ocenjivanje**. U mnogim primerima, biće potrebno predati rad koji je napravio učesnik u toku obuke.

7. Procedure ocenjivanja.

Ocenjivanje u instituciji za obuku: Portfolio rada na kursu ocenjuje trener u instituciji za obuku. Portfolio koji je zadovoljio određene standarde se predaje za potrebe eksternog monitoringa. Eksterni monitoring vrši MNG ProCert kao organizaciona jedinica MNG centra zadužena za sertifikaciju kompetencija. Važno je da trener prosudi pažljivo da li su portfolioji učenika spremni za predaju za eksterni monitoring, iz razloga što će oni koji to ne budu biti vraćeni nazad učesnicima.

Eksterni monitoring : Eksterni monitoring vrši MNG ProCert kao organizaciona jedinica MNG centra zadužena za sertifikaciju kompetencija. Treneri predstavljaju portfolioje za koje procene da zadovoljavaju potrebne standarde. Portfolioji koji još uvek ne zadovoljavaju sve zahteve se vraćaju učesniku na dodatni rad. Proces eksternog monitoringa obezbeđuje da su definisani standardi kompetencija i da se primenjuju na svaki predati rad kandidata.

5. Tehnike ocenjivanja

MNG ProCert kao organizaciona jedinica MNG centra zadužena za sertifikaciju kompetencija koristi tehnike ocenjivanja opisane ispod. Svaki sertifikadni program sadrži tačno specificiran i opisan spektar tehnika koje se primenjuju u cilju sakupljanja dokaza o kompetentnosti kandidata- učenika. Za potrebe sertifikacije kompetencija za jednu radnu ulogu, obično se koristi do 3 tehnike ocenjivanja.

❖ **Zadatak (Assignment)**

Aktivnosti koje se sprovode kao odgovor na vežbu sa specifičnim uputstvima za rad, kratkog trajanja.

Zadaci mogu biti precizirani kao usmene prezentacije, studije slučaja, posmatranja. Svaki zadatak se bazira na vežbi u skladu sa uputstvima datim od internog instruktora ili procenjivača-/ assessor-a.

Zadaci mogu biti usmene prezentacije, studije slučaja, projektni radovi, posmatranje ili demonstracija na didaktičkom sredstvu

❖ **Objedinjeni rad (Collection of Work)**

Objedinjeni rad pripremaju kandidati u nekom određenom periodu i time demonstriraju da su ovladali veštinama.

Objedinjeni rad je dokaz o obimu specifičnih ishoda učenja i veština. Može se izvoditi u najrazličitijim uslovima.

❖ **Ispit (Examination)**

Način ocenjivanja učenikovih sposobnosti kojim učesnici pokazuju da poznaju i mogu da primene veštine, znanja i razumevanje, u zadatom vremenskom okviru i pod jasno definisanim uslovima.

Ispiti mogu biti usmeni i pismeni a tipovi su:

- Praktični gde se ocenjivanje vrši na osnovu procene ovladavanja specifičnim praktičnim veštinama;
- Usmeni, gde se ocenjivanje vrši na osnovu analize sposobnosti da se objasne adekvatne metode, postupci, tehnike i dr;
- U formi intervjua.

❖ **Učesnikov dosije (Learning Log; LogBook)**

Dosije u kome svaki učesnik beleži sopstvene aktivnosti i specifična iskustva u procesu učenja, odgovore, stečene veštine i dr.

Učesnici popunjavaju svoju radnu svesku ili žurnal/dosije/ dnevnik učenja koja treba da sadrži specifične aspekte iskustva učenika.

❖ **Projekat (Project)**

Značajan individualni ili grupni rad prema uputstvima koja su data učesnicima, obično se izvodi u određenom vremenskom periodu.

Projekat može da obuhvata:

- Istraživanje – podrazumeva individualna/grupna istraživanja na temu.
- Izradu eseja na određenu temu uz upotrebu adekvatne literature
- Proces --- npr. nacrt, dizajniranje, izvođenje, izrada projektnog rešenja, skice i sl.

Projekti će se bazirati na preporukama koja priprema interni ocenjivač ili koju dogovori sam kandidat sa internim ocenjivačem. Preporuke će sadržati široka uputstva za učesnike. Rad se izvodi u određenom vremenskom periodu.

Projekti mogu da se izvode grupno ili u saradnji, ali se uvek mora naglasiti doprinos svakog pojedinog učesnika.

U projektu omogućava se učesniku da demonstrira (*nešto od onoga što će se navesti, 2 – 4 stvari*):

- Razumevanje i primenu koncepta u specifičnim oblastima.
- Upotrebu/selekciju relevantnih tehnika istraživanja/pregleda, izvora informacija i sl.
- Sposobnost da analizira, procenjuje, pravi zaključke, donosi predloge.
- Razumevanje procesa/planiranje, implementaciju i pregled veština/planiranje i menadžerske veštine.
- Sposobnost da implementira/proizvede /napravi/izgradi/izvede.
- Ovladavanje alatom i tehnikama.
- Dizajn /kreativnost/rešavanje problema/veštine evaluacije.
- Prezentacija/pokazivanje veština.
- Timski rad/saradnja/veštine učestvovanja.

❖ Demonstracija veština (Skills demonstration)

Ocenjivanje ovladavanja specifičnim praktičnim, organizacionim i/ili međuljudskim veštinama.

Ove veštine ocenjuje u bilo kom trenutku u procesu učenja kada se učesniku zada da izvede neki zadatak.

Veštine se mogu demonstrirati u najrazličitijim uslovima, kao što su radno okruženje ili insitucija za obuku.

6. Principi ocenjivanja

- ☞ Ocenjivanje (Assessment) je integralni deo procesa učenja.
- ☞ Strogost i validnost ocenjivanja su glavne determinante vrednosti modularnog, na kompetencijama bazirane sertifikacije
- ☞ Celokupno ocenjivanje se zasniva na kriterijumima. Svaka tehnika ocenjivanja ima **kriterijume ocenjivanja (assessment criteria)** sa detaljnim uputstvima i ocenama koje se daju za određene standarde znanja, veština i kompetencija koje učesnik pokazuje.
- ☞ Tehnike ocenjivanja su validne ako se njima proveravaju definisani ishodi učenja u okviru datog standarda kvalifikacije.
- ☞ Ocenjivači (Assessori) MNG ProCert-a su prošli adekvatnu obuku kako bi postigli pouzdanost u primeni tehnika ocenjivanja.
- ☞ Svaki sertifikatni program poseduje ono što se smatra optimalnim pristupom ocenjivanju. Pošto oni evoluiraju i razvijaju se, ocenjivač može da koristi različite forme ocenjivanja, ukoliko se pokažu kao pouzdane i validne.
- ☞ Da bi smo omogućili svim učesnicima da demonstriraju ispunjavanje postavljenih standarda dokazi učesnika se mogu davati u pismenoj formi, usmeno, vizuelno, multi medijalno, ili u nekom drugom formatu koji je adekvatan ishodima učenja.
- ☞ Grupni ili timski rad mogu da budu deo ocenjivanja, ukoliko se učinak svakog učesnika ocenjuje pojedinačno.